

Łeba, doświadczalny ośrodek raketowy, 1941-1945 r.

1. Kategoria

Militaria, poligon wojskowy

2. Położenie administracyjne

gm. Łeba, pow. lęborski, woj. pomorskie

3. Współrzędne

54.76320 17.52496

4. Kod w dokumentacji

Łeba-10-653

5. Opis

Teren dawnego ośrodka położony jest na zachód od ulicy Turystycznej w Łebie, około 1,5 km od centrum miejscowości. W latach 1941-1945 znajdowała się tutaj główna baza poligonu doświadczalnego, na którym prowadzono próby z raketowymi pociskami przeciwlotniczymi typu Feuerlilie i Rheintochter oraz z raketą balistyczną Rheinbote. Do naszych czasów przetrwały relikty budowli i urządzeń, w tym kilka obiektów o nie wyjaśnionym do końca przeznaczeniu. Dostęp do tego terenu jest częściowo ograniczony – w jego wschodniej części znajduje się ośrodek wypoczynkowy, część zachodnia należy do wojska.

Do głównych obiektów znajdujących się na terenie bazy należały: dwie wyrzutnie rakiet (mniejsza dla rakiet Feuerlilie i większa dla Rheintochter, ta ostatnia określana jako Drachenfelds), warsztaty konstrukcyjne, hale produkcyjne (w tym główna hala montażowa nazwana Halą Nitschego od nazwiska Maximiliana Nitschego, właściciela szkoły szybowcowej i Kurhausu w Łebie), stanowiska dowodzenia i obserwacji, budynek kotłowni lub wytwórni paliw oraz usytuowany na zachodnim skraju kompleksu wielki schron z warsztatami.

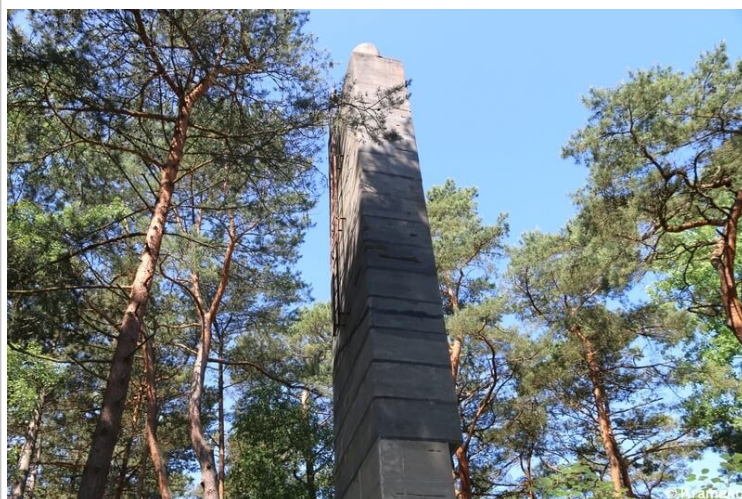
W okresie funkcjonowania ośrodka (1941-1945) jego teren był pilnie strzeżony i całkowicie niedostępny dla mieszkańców Łeby i osób z zewnątrz. W 1945 roku część obiektów została wysadzona przez wycofujących się Niemców. Na ich miejsce wkroczyli Rosjanie, którzy przez kilka miesięcy penetrowali pozostałości bazy, aby na koniec wysadzić to, czego nie byli w stanie wywieźć do ZSRR. Pomimo tych zniszczeń, badaczom i miłośnikom historii udało się ustalić rozplanowanie oraz funkcje większości obiektów bazy. Największe kontrowersje wzbudza do dziś przeznaczenie dwóch

Wjazd na teren ośrodka od ulicy Turystycznej

Relikty budynku z kominem

obiektów: komina oraz wielkiego schronu i związanej z nim tzw. wielkiej lufy.

Tajemniczy komin usytuowany był we wschodniej części bazy, pomiędzy halą montażową Nitschego i wyrzutnią rakiet Feuerlili, na terenie obecnego ośrodka wypoczynkowego. Przyjmuje się, że jest to pozostałość kotłowni lub wytwórni paliwa raketowego.

Wielki schron znajduje się w zachodniej części dawnej bazy, na niedostępnym obecnie terenie wojskowym (punkt obserwacyjny nr 23 Marynarki Wojennej). Na betonowych płytach przykrywających schron umieszczona była konstrukcja z wielką stalową lufą o długości około 15 m, średnicy wewnętrznej 140 cm i ścianach grubości 9 cm. Schron z wielką lufą był najbardziej tajnym i najpilniej strzeżonym miejscem bazy. Ustawiona na nim konstrukcja została wysadzona w powietrze przez wycofujących się Niemców.

Przeznaczenie wielkiej lufy pozostaje niewyjaśnione. Obecnie przypuszcza się, że mogła to być bezodrzutowa wyrzutnia dla największej z zaprojektowanych rakiet Rheinbote, do której budowy prawdopodobnie nigdy nie doszło ze względu na brak czasu i materiałów. Fragmenty wielkiej lufy odnalezione przez badacza i autora przewodników po dawnym ośrodku, Lecha Kotarskiego, znajdują się w muzeum Wyrzutnia w Rąbce.

Osobną zagadkę stanowią domniemane podziemia głównej bazy niemieckiego ośrodka doświadczalnego. Na powierzchni ziemi istnieje kilka obiektów, które mogą wskazywać na ich istnienie, brakuje jednak jakichkolwiek informacji potwierdzających te domysły. Nie jest wykluczone, że wejścia do podziemi zostały wysadzone przez Niemców lub później przez Rosjan. Sprawa ta pozostaje niewyjaśniona, podobnie jak rzeczywiste rozmiary schronu pod wielką lufą.

6. Uwagi

7. Źródła i materiały

Opracowano na podstawie: Lech Kotarski, *Tajny poligon III Rzeszy. Tropem wojennych tajemnic Łeby*, wyd. Technol, Kraków 2015.

8. Dokumentacja w terenie

19 czerwca 2019 r.

Betonowa płyta nakrywająca wielki schron (rampa powojenna)

Wejście do wielkiego schronu od zachodu